

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep

0033 Oslo

Sendes per epost til postmottak@oed.dep.no

Vår referanse: 19554277/4

Oslo, 8. mars 2024

ETABLERING AV EN 66 KV KRAFTLEDNING PÅ STREKNINGEN MELLOM STUVANE KRAFTVERK OG GRAVDALEN KRAFTVERK I LÆRDAL KOMMUNE – SØKNAD OM TILLATELSE TIL EKSPROPRIASJON

1 INNLEDENDE BEMERKNINGER

Østfold Energi AS ("Østfold Energi") fikk i 2015 konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for bygging og drift av en 66 kV kraftledning på strekningen mellom Stuvane kraftverk og det planlagte Gravdalen kraftverk i Lærdal kommune. Østfold Energi fikk også tillatelse til ekspropriasjon, herunder for konsesjonsgitt ledningstrasé.

Kraftledningen er en forutsetning for etableringen av Gravdalen kraftverk. Nødvendige konsesjoner for bygging og drift av kraftverket, erverv av fallrettigheter, samt tillatelse til å bygge, eie og drive ovennevnte 66 kV-forbindelse ble meddelt ved kgl res av 13. februar 2015.

Byggefrister for de konsesjonsgitte tiltakene ble i utgangspunktet satt til 13. februar 2020. Fristen er i ettertid forlenget til 13. februar 2025, jf departementets vedtak 30. juni 2023.

Konsesjonsgitt ledningstrasé vil berøre en rekke grunneiendommer på strekningen mellom Stuvane kraftverk og det planlagte Gravdalen kraftverk, herunder arealer som Forsvaret benytter som demoleringsfelt i Øyridalen.

Av hensyn til byggefristen, har Østfold Energi behov for å komme i gang med arbeidene relativt snart. Det er derfor nå utarbeidet og innsendt forslag til detaljplan (tidligere; miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan)) for kraftledningstiltaket for godkjenning av NVE. Østfold Energi ba i den forbindelse blant annet bedt Forsvarsbygg om innspill til relevante sikringstiltak av kabelen i området der den vil gå gjennom Forsvarets demoleringsfelt og nødvendige tiltak under bygging.

Tilbakemeldingen fra Forsvarsbygg var at de nå tilsynelatende ikke aksepterer at kabeltraseen går over Forsvarets eiendom i Øyridalen. Dette til tross for at spørsmålet om trasévalg ble avgjort med endelig virkning i og med konsesjonsvedtaket i 2015, etter at Forsvarsbygg hadde blitt hørt i flere omganger.

Østfold Energi ønsker i utgangspunktet å komme frem til minnelige løsninger med samtlige grunneiere og rettighetshavere som berøres av det planlagte tiltaket, inkludert Forsvaret/Forsvarsbygg, og vil fortsette prosessen med dette.

Da Østfold Energi har behov for å komme i gang med byggearbeider i løpet av nær fremtid, ser vi oss imidlertid nå nødt til å søke om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for fremføring og drift av den aktuelle 66 kV-linjen, jf oreigningslova § 2 første ledd nr 19. Dette for å unngå unødvendige forsinkelser dersom Østfold Energi ikke skulle lykkes med å komme frem til minnelige avtaler med samtlige grunneiere/rettighetshavere.

2 BAKGRUNN

2.1 Rettslig grunnlag

Ved kongelig resolusjon datert 13. februar 2015 fikk Østfold Energi tillatelse til bygging av Gravdalen kraftverk i Lærdalsvassdraget, herunder tillatelse til erverv av nødvendige fallrettigheter for utnyttelse i kraftverket, samt tillatelse til å bygge, eie og drive en 66 kV kraftledning fra Gravdalen kraftverk til Stuvane kraftverk i Lærdal kommune.

Bilag 1: Kgl res av 13. februar 2015

Bilag 2: Anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1, datert 13. februar 2015

Frist for ferdigstillelse av byggearbeider var i ifølge anleggskonsesjonens punkt 3 fem år, regnet fra konsesjonsdato. Ved Olje- og energidepartementets (nå Energidepartementet) vedtak av 30. juni 2023 ble byggefristen utsatt til 13. februar 2025.

Bilag 3: Olje- og energidepartementets vedtak av 30. juni 2023

2.2 Nærmere om den planlagte 66 kV-ledningen og begrunnelsen for valgt trasé

Når det gjelder 66 kV-ledningen, fremmet Østfold Energi i utgangspunktet forslag om tre mulige, alternative traseer, i søknaden omtalt som alternativ T1, T2 og T3.

Det ble gitt konsesjon for alternativ T1, som innebærer etablering av en ca 900 meter lang jordkabel fra Gravdalen kraftverk til kanten av Dyrkollkleivane. Her går terrenget bratt ned og ledningen vil fortsette med et luftspenn ned til dalbunnen innerst i Øyridalen og videre inn til sikringssonen for Forsvarets demoleringsplass. Herfra vil ledningen fortsette som en jordkabel i ca 3,2 km forbi demoleringsplassen og til Råsdalen.

Nærmere trasé fremgår av kartmaterialet som følger som

Bilag 4: Kartmateriale som viser konsesjonsgitt ledningstrasé, alternativ T1

Dette alternativet ble valgt, idet alternativ T1 ble vurdert å ha færrest negative konsekvenser totalt sett, herunder for villrein som finnes i området. NVE konkluderte i sin innstilling med at alternativ T1 *"vil ha minimal påvirkning av villrein"*.¹ Departementet sluttet seg til NVEs vurdering av at hensynet til villrein måtte ha avgjørende vekt ved vurderingen av de ulike traséalternativene, og Kongen i statsråd meddelte deretter konsesjon for alternativ T1.² Av departementets vedtak av 30. juni 2023 utsatt byggefrist, fremgår det videre at det etter konsesjonstidspunktet har fremkommet ytterligere informasjon som tilsier at Gravdalen er viktigere for villrein enn det som ble antatt på vedtakstidspunktet i 2015, noe som innebærer at hensynene som taler for konsesjonsgitt trasé fremfor øvrige trasé-alternativer veier enda tyngre i dag enn i 2015.

For nærmere om dette viser vil til NVEs innstilling og til departementets bemerkninger i konsesjonssaken.

Bilag 5: NVEs innstilling, datert 12. juni 2013

Bilag 6: Departementets bemerkninger i konsesjonssaken

2.3 Særlig om forholdet til Forsvarets demoleringsplass

Det har hele tiden vært klart at traséalternativ T1 vil gå gjennom området Forsvaret disponerer som demoleringsfelt i Øyridalen. Risiko forbundet med dette, behov for sikringstiltak mv har vært gjenstand for særlig vurdering som ledd i konsesjonsprosessen. Forsvarsbygg har i flere omganger kommet med sine innspill i denne forbindelse. Samtlige innspill har fokusert på behovet for sikringstiltak, og ansvaret for eventuelle skader på anlegget som følge av Forsvarets aktiviteter i området.

Forholdet til Forsvarets anlegg og aktiviteter, risiko for skader og behovet for ekstra sikringstiltak ble særskilt adressert og vurdert av både NVE og av departementet som ledd i behandlingen av Østfold Energis konsesjonssøknad, og ble ikke ansett å være til hinder for at konsesjon ble gitt for traséalternativ 1.

Østfold Energi understreker at Forsvarsbygg ikke på noe tidspunkt under konsesjonsprosessens gang, har fremholdt demoleringsaktiviteten som noe absolutt hinder for etablering av den aktuelle kraftlinjen. Det kom derfor svært overraskende på at Forsvarsbygg fremmet generelle innvendinger mot konsesjonsgitt trasé i forbindelse med at Østfold Energi ba om innspill for å konkretisere relevante sikringstiltak under utarbeidelse av forslag til detaljplan for tiltaket. Dette til tross for at spørsmålet om trasévalg altså ble avgjort med endelig virkning allerede ved konsesjonsvedtaket i 2015. Østfold Energi har fortsatt dialogen med Forsvarsbygg for å finne en minnelig løsning i saken og har i den forbindelse blant annet utarbeidet og oversendt en utførlig redegjørelse for konsesjonsstatus for tiltaket for å unngå eventuelle misforståelser. Østfold Energi har både under konsesjonsprosessen og i den etterfølgende dialogen med Forsvarsbygg imøtekommet og foreslått konkrete, avbøtende tiltak i forhold til alle konkrete forhold knyttet til sikkerhet og Forsvarets virksomhet i området som Forsvarsbygg har påpekt, uten at Forsvarsbygg har gitt noen konkrete innspill til hvorfor slike tiltak ikke er tilstrekkelige.

¹ Jf uttalelser på s 10 i NVEs innstilling i konsesjonssaken, datert 12. juni 2013.

² Jf uttalelser på s 9, jf s 13 flg i departementets bemerkninger.

3 SØKNAD OM TILLATELSE TIL EKSPROPRIASJON AV NØDVENDIGE RETTIGHETER TIL FREMFØRING OG DRIFT AV 66 KV-ANLEGGET

Østfold Energi har utarbeidet detaljplan for tiltaket som er innsendt NVE for godkjenning. I forkant av innsendingen tok Østfold Energi som tidligere nevnt fornyet kontakt med Forsvarsbygg for å etterspørre eventuelle ytterligere innspill til relevante sikringstiltak. Tilbakemeldingen fra Forsvarsbygg var imidlertid kun at de nå tilsynelatende på generelt grunnlag ikke aksepterer at kabeltraseen går gjennom området som Forsvaret benytter i Øyridalen. Dette til tross for at spørsmålet om trasévalg ble avgjort med endelig virkning i og med konsesjonsvedtaket i 2015.

Østfold Energi har i ettertid på ny tatt kontakt med Forsvaret/Forsvarsbygg hva dette angår. Det ble blant annet avholdt et møte mellom partene i slutten av februar, der Østfold Energi ønsket å diskutere behovet for sikringstiltak. I møtet presenterte Østfold Energi blant annet mulige tiltak for å adressere de problemstillinger som tidligere har vært reist fra Forsvarets/Forsvarsbyggs side. Forsvaret/Forsvarsbygg har imidlertid i liten grad vært villige til å diskutere konkrete løsninger, og synes å fastholde standpunktet om at de ikke vil akseptere at forbindelsen etableres i konsesjonsgitt trasé.

Foruten arealet som berøres av Forsvarets aktivitet, vil Østfold Energi ha behov for å erverve nødvendige rettigheter til fremføring og drift av den aktuelle 66 kV-forbindelsen også overfor øvrige grunneiere og rettighetshavere langs kabeltraseen.

Østfold Energi ønsker primært å komme frem til minnelige avtaler med samtlige berørte grunneiere og rettighetshavere, inkludert Forsvaret/Forsvarsbygg, og vil fortsette prosessen for å forsøke å oppnå dette, parallelt med at det nå søkes om tillatelse til ekspropriasjon.

Som nevnt i punkt 2.1 over er imidlertid byggefristen for tiltaket satt til 13. februar 2025. Det er derfor viktig at Østfold Energi kan komme i gang med byggearbeidene så snart det foreligger godkjent detaljplan for tiltaket. Vi ser oss derfor nå nødt til å søke om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter til fremføring og drift av det aktuelle 66 kV-anlegget, jf oreigningslova § 2 første ledd nr 19. Dette for å unngå unødvendige forsinkelser, med tilhørende risiko for at arbeidene ikke kan igangsettes innen fastsatte frister, dersom Østfold Energi ikke skulle lykkes med å komme frem til minnelige avtaler med samtlige grunneiere/rettighetshavere.

Vi vil ved behov også komme tilbake med en søknad om tillatelse til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 på et senere tidspunkt.

3.1 Tiltaket er utvilsomt til større fordel enn ulempe

En forutsetning for ekspropriasjon er som kjent at tiltaket det eksproprieres til fordel for *"tvillaust er til meir gagn enn skade"*, jf oreigningslova § 2 annet ledd.

Slik denne saken ligger an, er det klart at dette vilkåret er oppfylt.

Konsesjonsmyndighetene tok stilling til dette spørsmålet allerede i forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden i 2015. Sammen med søknaden om nødvendig konsesjon for bygging av Gravdalen kraftverk, konsesjon for erverv av nødvendige fallrettigheter i denne forbindelse og konsesjon for bygging og drift av 66 kV-ledningen mellom Stuvane og Gravdalen kraftverk, søkte

Østfold Energi også om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for etablering og drift av 66 kV-forbindelsen.

Etter en grundig vurdering av fordeler og ulemper ved ledningstiltaket i 2015, konkluderte NVE med at

"NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Østfold Energi har søkt om. NVE mener derfor at Østfold Energi bør meddeles ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene dersom det gis konsesjon til Gravdalen og tilhørende 66 kV kraftledning".³

Departementet sluttet seg til dette, jf konklusjonen på s 15 i departementets bemerkninger i saken (vedlagt som Bilag 6 til denne søknaden), og tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for etablering og drift av det aktuelle 66 kV-anlegget ble inntatt som et eget punkt i kgl res av 13. februar 2015.⁴

Denne opprinnelige ekspropriasjonstillatelsen har imidlertid falt bort, idet det ikke lå til rette for at skjønn kunne begjæres innen ett års fristen i oreigningslova § 16. Østfold Energi søker derfor nå om ny ekspropriasjonstillatelse for det samme ledningstiltaket.

Når vi henviser til de vurderinger konsesjonsmyndighetene gjorde i 2015 hva dette angår, skyldes det at Østfold Energi mener dette fortsatt er fullt ut dekkende for vurderingen av henholdsvis fordeler og ulemper ved den aktuelle 66 kV-ledningen, og vektingen av disse mot hverandre.

Østfold Energi viser i denne forbindelse særlig til at ledningsanlegget er en forutsetning for utbyggingen av det planlagte Gravdal kraftverk, en utbygging som vil bidra til økt produksjon av fornybar energi. Behovet for ny fornybar energi har bare økt i årene etter at konsesjonsvedtak ble fattet i 2015. Konsesjonsmyndighetene har dessuten vurdert det slik at ledningsforbindelsen vil bidra til økt forsyningssikkerhet, jf f eks uttalelser på s 21 i NVEs innstilling fra 2013 der det fremgår at NVE mener at

"[n]y produksjon og nye kraftledninger vil være med på å opprettholde en sikker og stabil forsyning av strøm, samt å sørge for at forsyningssikkerheten er akseptabel. Samfunnet er i stor grad avhengig av en god leveringssikkerhet av elektrisitet for å kunne opprettholde viktige funksjoner og fungere på en god måte".

Samtidig er ulempene for berørte grunneiere og rettighetshavere av begrenset karakter, også for Forsvaret (forutsatt tilstrekkelige avbøtende tiltak).

Når det gjelder ulemper forbundet med kryssing av Forsvarets demoleringsfelt i Øyridalen spesielt, er dette ulemper som først og fremst vil ramme Østfold Energi selv. I det aktuelle området vil ledningen etableres som et kabelanlegg. Med unntak av eventuelle midlertidige ulemper i anleggsfasen, vil

³ Jf konklusjonen på s 22 i NVEs innstilling av 12. juni 2013, vedlagt som Bilag 5 til denne søknaden.

⁴ Jf Bilag 1 til denne søknaden.

anlegget ikke være synlig for eller på annen måte til hinder for Forsvarets fortsatte demoleringsaktivitet i området. Som NVE helt riktig påpeker i sin innstilling:

"dersom kabelen skulle bli skadet av demoleringen, vil konsekvensene i all hovedsak gå ut over Østfold Energi selv i form av redusert leveranse av strøm".⁵

Det er dermed opp til Østfold Energi selv å sørge for nødvendige sikringstiltak for å begrense denne risikoen. En eventuell skade på kabelen vil imidlertid uansett ikke representere noen ulempe for Forsvarets vedkommende.

Som det fremgår over har Østfold Energi gjentatte ganger tatt initiativ til dialog med Forsvaret/Forsvarsbygg om behovet for sikringstiltak. Østfold Energi har kommet med forslag til konkrete tiltak som adresserer samtlige av de problemstillingene Forsvaret/Forsvarsbygg har reist underveis i konsesjonsprosessen og i den etterfølgende prosessen med utarbeidelse av detaljplan for tiltaket. Vi understreker for ordens skyld at Forsvaret/Forsvarsbygg ikke på noe tidspunkt i den etterfølgende prosessen har påpekt nye eller endrede forhold utover det som var kjent på tidspunktet da konsesjonsvedtaket ble fattet. Vi kan på denne bakgrunn ikke se at tiltaket representerer større ulemper for Forsvarets vedkommende enn det konsesjonsmyndighetene la til grunn i 2015. Østfold Energi minner dessuten om at det konsesjonsgitte alternativet (alternativ T1) ble valgt blant annet fordi NVE vurderte at det ville "ha minimal påvirkning av villrein", en konklusjon Departementet sluttet seg til. Som påpekt av departementet i vedtaket av 30. juni 2023, jf ovenfor, innebærer ny informasjon at Gravdalen er av større viktighet for villrein enn man la til grunn i 2015, noe som igjen innebærer at fordelene ved konsesjonsgitt trasé (som har minimal innvirkning på villrein) er enda større sammenlignet med alternativene enn i 2015.

Østfold Energi mener etter dette det er klart at kravet om at fordelene ved en ekspropriasjonstillatelse utvilsomt må overstige ulempene er oppfylt slik denne saken ligger an.

4 BERØRTE EIENDOMMER

Oversiktskart som viser de eiendommer som berøres av tiltaket og liste med berørte grunneiere/rettighetshavere vil bli ettersendt.

5 AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Østfold Energi søker etter dette om tillatelse etter oreigningslova § 2 første ledd nr 19 for ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for fremføring og drift av en 66 kV kraftledning på strekningen mellom Stuvane kraftverk og det planlagte Gravdalen kraftverk i Lærdal kommune, som beskrevet i anleggskonsesjon meddelt ved kgl res av 13. februar 2015.

Vilkårene for meddelelse av slik tillatelse er oppfylt, idet fordelene ved tiltaket utvilsomt overstiger eventuelle ulemper på berørte grunneiere og rettighetshaveres hånd, jf over.

Østfold Energi ønsker primært å komme til minnelige løsninger med samtlige berørte grunneiere og rettighetshavere, og vil fortsette arbeidet med dette. Da det så langt har vist seg vanskelig å komme

⁵ Jf uttalelser på s 12 i NVEs innstilling fra 2013, vedlagt som Bilag 5 til denne søknaden.

frem til en slik minnelig løsning blant annet med Forsvaret/Forsvarsbygg, ser vi oss imidlertid nå nødt til å søke om tillatelse til ekspropriasjon, slik at vi skal være i stand til å overholde de byggefrister som følger av meddelte konsesjoner, jf over.

Ta gjerne kontakt med undertegnede hvis det er spørsmål til noe av dette, eller hvis det skulle være behov for supplerende opplysninger i sakens anledning.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Thommessen AS

Bendik Christoffersen

Advokat (H)

Vedlegg